

YTTRANDE

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

REMISSVAR PÅ SOU 2009:51 "Avskaffande av filmcensuren för vuxna – men förstärkt skydd för barn och unga mot skadlig mediepåverkan"

Svenska Filminstitutet vill härmed inkomma med följande yttrande över *SOU 2009:51*.

1. Förhandsgranskning av film avsedd att visas för vuxna

Förslag: I betänkandet föreslås att förhandsgranskning av film avsedd att visas för vuxna avskaffas.

Svenska Filminstitutets synpunkt: Svenska Filminstitutet tillstyrker förslaget.

Kravet på granskning och godkännande av film som ska visas offentligt utgör en begränsning av både yttrandefriheten och mötesfriheten. En sådan begränsning står också i direkt konflikt med det uppdrag som Filminstitutet har och som innebär att främja mångfald och förnyelse inom filmkulturen genom stöd till produktion och distribution av film. Det är därför angeläget att förhandsgranskningen av film för offentlig visning snarast avskaffas.

I betänkandet framhålls att ett avskaffande av förhandsgranskningen för vuxna också motiveras av att den kontroll som utövas genom censurlagstiftningen inskränker sig till en mycket liten del av det totala utbudet av filmer. Dessutom har biografbyrån sedan 1995 inte någon gång ingripit i biograffilmer. Därmed är det uppenbart att lagstiftningen spelat ut sin roll.

2. Åldersklassificeringen av filmer avsedda att visas offentligt för barn

Förslag: Åldersklassificeringen av filmer avsedda att visas för barn bör behållas.

Motivet är att skydda barn mot psykisk skada av olämpliga filmer.

Svenska Filminstitutets synpunkt: Svenska Filminstitutet är av den uppfattningen att åldersklassificeringen av filmer åtnjuter ett starkt stöd. Det förhållande att klassificeringen görs av särskilda experter (filmgranskare) ger också hög trovärdighet åt besluten och fungerar som vägledning för många föräldrar i valet av film för barn. Mot denna bakgrund har Svenska Filminstitutet inget att invända mot att åldersklassificeringen behålls.

3. Åldersgränser

Förslag: Nuvarande åldersgränser om 7, 11 och 15 år behålls.

Svenska Filminstitutets synpunkt: Svenska Filminstitutet har inget att erinra mot att nuvarande åldersgränser behålls. Däremot menar vi att det finns goda skäl att införa en 13-årsgräns som ett komplement till de åldersgränser som nu gäller. En sådan ny gräns kan motiveras av att barn och ungdomar i åldrarna 11 till 15 år kan uppvisa stora skillnader i mognadsgrad och att det är vid 13 års ålder ett barn övergår till att bli tonåring och börjar på högstadiet. Biografbyråns censorer uppger också att de i avsaknad av 13-årsgräns fått sätta en 15-årsgräns på vissa filmer.

4. Kriterier för åldersklassificeringen

Förslag: Åldersklassificeringen ska göras utifrån en bedömning av huruvida framställningen i en film kan vara till skada för välbefinnandet för barn i den aktuella åldersgruppen. Begreppet "psykisk skada" ersätts därmed av begreppet "skada för välbefinnandet".

Svenska Filminstitutets synpunkt: Svenska Filminstitutet har inget att invända mot förslaget. Vi instämmer i Biografbyråns bedömning att begreppet "psykisk skada" behöver skyddas och användas där det hör hemma, exempelvis för sjukdomstillstånd som neuroser och psykoser. Det nya begreppet befriar klassificeringen från en sjukdomsprägel som lätt leder till tankar om vård och behandling. Den prövning som Biografbyrån gör utgår från en bedömning av om en framställning kan medföra stark rädsla/skräck/panik, oro eller förvirring. Sådana reaktioner ryms inom det nya begreppet "skada för välbefinnandet".

5. Undantag från plikten att lämna in film för åldersklassificering

Förslag: De undantag som finns i den nuvarande filmgranskningslagen ska gälla även enligt den nya lagen om åldersklassificering. Därutöver ska det införas ett undantag från kravet på åldersklassificering för enkla framställningar om högst 15 minuter som är skapade av barn eller unga amatörer när de visas vid en filmfestival eller annat konstnärligt eller ideellt evenemang som huvudsakligen riktar sig till barn och unga. Vidare behöver en framställning med rörliga bilder inte åldersklassificeras om den endast utgör ett återgivande av en offentlig opera-, teater- eller musikföreställning eller ett sportevenemang.

Svenska Filminstitutets synpunkt: Svenska Filminstitutet tillstyrker förslagen vilket innebär att de undantag som finns i nuvarande filmgranskningslag behålls. Det innebär bland annat att undantaget omfattar offentliga uppspelningar i biografialong av upptagning från opera- eller teaterföreställning, konsert eller sportevenemang.

Däremot är vi kritiska till förslaget att införa en tidsgräns om högst 15 minuter för enkla framställningar som är skapade av barn eller unga amatörer när de visas vid en filmfestival eller annat konstnärligt eller ideellt evenemang som huvudsakligen riktar sig till barn och ungdom. Det rör sig om filmer som är enkelt gjorda och har skapats av barn och ungdomar, ofta som ett led i utbildning. Enligt Filminstitutets uppfattning finns det inget skäl att här införa en tidsgräns. Vi menar att typen av film, och visningssammanhanget, utgör tillräckliga kriterier för att motivera ett undantag. En tidsgräns leder ofrånkomligt till att filmer, vars form och innehåll motiverar en längre visningstid än 15 minuter, tvingas bli för korta.

6. Barnvagnsbio

Förslag: Utan hinder av bestämmelserna om åldersgränser vid tillträde till biografföreställningar får den som fyllt femton år ta med sig barn som inte har fyllt ett år till en för ändamålet särskilt anpassad visning, så kallad barnvagnsbio.

Svenska Filminstitutets synpunkt: Svenska Filminstitutet tillstyrker förslaget.

7. Att skydda barn och unga mot skadlig mediepåverkan

Förslag: En ökad lagreglering på medieområdet kan endast i begränsad utsträckning bidra till ett förbättrat skydd för barn och unga mot skadlig mediepåverkan. Den nuvarande regleringen måste i stället kombineras med andra åtgärder för att skapa ett effektivt skydd i detta hänseende. Det är nödvändigt med ett långsiktigt arbete på olika nivåer och mellan olika aktörer. Förutsättningarna för detta arbete kan förbättras genom en förändrad och mer samordnad myndighetsorganisation på området.

Svenska Filminstitutets synpunkt: Svenska Filminstitutet har inget att invända mot förslaget. Dock anser Filminstitutet att utredningen inte i tillräcklig utsträckning har uppmärksammat de insatser som på olika håll görs för att stärka barns uttrycksmöjligheter på filmens och den rörliga bildens område samt åtgärder som syftar till att förbättra barns förutsättningar att möta ett allt mer varierat medieutbud.

Här saknas en beskrivning av det filmpedagogiska arbete som Filminstitutet bedriver och som bland annat omfattar film i skolan. Arbetet har bedrivits av Svenska Filminstitutet under många år och haft stor framgång.

För att i ökad utsträckning skydda barn mot skadlig mediepåverkan vill Svenska Filminstitutet förordas att resurserna för att stärka barns möjligheter i detta avseende väsentligt förbättras. Ett sätt är att öka resurserna till Filminstitutet och det filmpedagogiska arbetet. Den bild av medieutbudet som främst något hotfullt och skadligt bör ställas mot en bild där medieutbudet ses som berikande och utvecklande, och något som kräver förbättrade verktyg att hantera. Den senare bilden är den som präglar Filminstitutets arbete på det filmpedagogiska området.

8. Myndighetsorganisationen och dess uppgifter

Förslag: Statens biografbyrå och Medierådet avvecklas. En ny myndighet bildas med uppdrag att bland annat skydda barn och unga mot skadlig mediepåverkan.

Den nya myndigheten övertar de uppgifter som hittills har ingått i Medierådets uppdrag. Den ska därutöver ha till uppgift att samarbeta med andra myndigheter i sådana frågor som rör skyddet av barn och unga mot skadlig mediepåverkan. I den nya myndighetens uppgifter ska också ingå att åldersklassificera filmer m.m. som ska visas offentligt.

Svenska Filminstitutets synpunkt: Svenska Filminstitutet har inget att invända mot förslaget att en ny myndighet skapas. Vi vill dock starkt understryka att ett nära samarbete mellan den nya myndigheten och Svenska Filminstitutet är angeläget för att uppnå det övergripande målet att skydda och rusta barn i förhållande till medieutbudet. I den nya myndighetens uppdrag betonas starkt medieutbudets skadliga verkningar. För att få en samlad bild av ungas förhållande till medierna är det konstruktiva förhållningssätt som betonar utveckling och möjligheter och som förordas av Svenska Filminstitutet av väsentlig betydelse.

9. Granskningsavgifterna

Förslag: Det nuvarande avgiftssystemet med tillståndskort bör avskaffas. I stället bör ett system införas där en avgift för åldersklassificering tas ut som är baserad på framställningens speltid.

Svenska Filminstitutets synpunkt: Filminstitutet konstaterar att det föreslagna avgiftssystemet är administrativt förträffligt (lättöverskådligt, beaktar införande av digital teknik på biograferna) men filmpolitiskt förödande.

Effekterna av systemet blir att avgifterna för filmer som distribueras i få kopior höjs dramatiskt. Det får med all sannolikhet till följd att biografrepertoaren smalnar av, filmer som vänder sig till en mindre publik, t.ex. dokumentärfilmer, riskerar att försvinna från biografrepertoaren. Det finns dessutom en uppenbar risk att filmdistributörer av kostnadsskäl avstår från att åldersklassificera vissa filmer trots att de är lämpliga för barn under 15 år. Utredningen redogör i betänkandet för dessa negativa konsekvenser men föreslår ändå ett införande av det nya systemet. För att undanröja dessa konsekvenser diskuterar utredningen möjligheten att höja avgiften för varje spelminut för att ett nytt stödsystem för kulturpolitiskt angelägna filmer ska kunna finansieras.

Filminstitutets uppfattning är att filmcensuren fullt ut borde finansieras av staten. Det är rimligt att staten tar ansvar för dessa kostnader och att de inte vältras över på filmbranschen. Om det inte bedöms som möjligt måste film som distribueras i få kopior skyddas.

Filminstitutet har förståelse för ambitionen att finna ett administrativt enkelt och tydligt avgiftssystem men menar att det föreslagna systemet är oacceptabelt. I betänkandet föreslås att ett nytt stödsystem kan vara en väg. Men med det följer ökad administration som kräver nya resurser. Om staten väljer denna väg bör Filminstitutet vara lämplig instans att fördela stödet. Svenska Filminstitutet fördelar i dagsläget andra stöd till distributörer i syfte att vidga biografrepertoaren och har därmed en bred och djup kunskap om såväl filmrepertoaren som filmdistributörer.

Filminstitutet vill dock förordas en ordning för granskningsavgiften som innebär att den baseras på det antal biografdukar som en film premiärvisas på. Därmed behålls den nuvarande ordningen att filmer som distribueras i många kopior betalar en sammanlagt högre granskningsavgift än filmer som distribueras i få kopior. Att ändra kriteriet från antalet kopior till antalet biografdukar för premiärvisning tar också hänsyn till de tekniska förändringar som följer av en övergång från analog till digital distribution av film. En förutsättning för att den här föreslagna ordningen ska gälla är att kortfilmer undantas kravet på

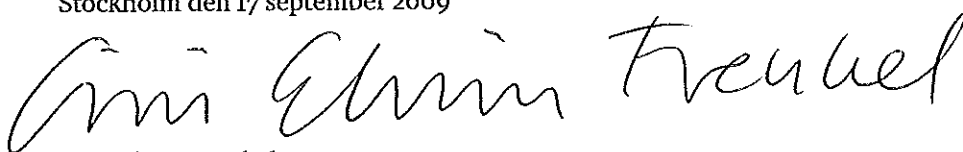
censuravgift. Det är inte rimligt att sådana filmer ska betala samma avgift som en långfilm, som har en helt annan ekonomi och publikpotential. Undantaget bör också gälla dokumentärfilmer som kan ses som kulturpolitiskt angelägen film med i regel liten publik och begränsad ekonomi.

10. Övrig fråga

I betänkandet förs ingen diskussion om framtiden för biografbyråns arkiv. Här finns en betydande mängd uppgifter som är betydelsefull för filmforskningen och i det arbete som bedrivs på Filminstitutets filmarkiv.

Det är oklart huruvida materialet i detta arkiv är unikt eller om det också finns i andra nationella arkiv. Av den anledningen bör det uppdras till Biografbyrån, eller den nya föreslagna myndigheten, att i nära samverkan med andra arkivinstitutioner inventera byråns arkiv och besluta om hur och av vem materialet i framtiden ska bevaras och göras tillgängligt.

Stockholm den 17 september 2009

Cissi Elwin Frenkel
VD Svenska Filminstitutet